

Идиллия.

(Къмъ картината на стр. 24.)

. . . Муле вяхамъ, муле аджамия,
И азъ друга аджамия,
Азъ го карамъ то долу, то гори,
Той ми кара на момнини двори.
Да палее мома, малка мома . . .

Моме, малка мома,
Хубава, гядава!
Не стой срѣща мене,
Иагоре за тебе,
Като лень за вода
Я босильокъ за сѣнка.

(Българска народна пѣснь.)

Kultura kod Hrvata i Slovenaca.

Duboko sam uvjeren, da samo kultura drži narode u životu. Samo ona ih može učiniti duševno slobodne, fizičko krjepke i jake. Tko misli i uči drugačije, vara sebe i obsjenjuje druge.

Predmet, o kom kanismo napisati nekoliko redaka, ne ćemo obraditi svestrano i iscrpivo. Tek u uskom okviru jednoga članka htjedosmo u glavnim crtama istaći najznamenitije kulturne momente u sadašnje doba kod Hrvata i Slovenaca, koji su momenti taki, da doista možemo vedrim čelom gledati u našu budućnost.

Krivo bi činio, tko bi naše današnje kulturno stanje išao mjeriti mjerilom kulture zapadnih naroda. Tà mi umirasmò na bojnóm polju, dok su oni spali ili mirno radili, zaštićeni našim grudima, i zato su nas nekoč — «barbarima» zvali. — Da li nas još zovu? — Ne — jer puška visi na klinu, mač počiva u toku, handžar rdjâ, a radi oštro pero

i bistar um. Na kulturni mi ustasmo rãd, a one, koji nas prije barbarima zvalu, spopao je strah. «Mi vstajamo! In vas je strah?» pjeva slovenski pjesnik Gorazd (Aškerc).

Tko motri Hrvate i Slovence u njihovu kulturnom radu, morat će priznati, da su u razmjerno kratko vrijeme krasno napredovali; a započese svoj kulturni rad na protivnim točkama — da se u sredini sastanu pod jednim krovom —: Hrvati pregnuše odozgo, Slovenci odozdo. Hrvati podigoše si na poziv i kraljevski dar svojega Strossmayera akademiju znanosti i umjetnosti; Slovincima podiže Slomšek društvo za pučku prosvjetu («sv. Mohor.») I ako se Hrvati s potpunim pravom ponose svojom akademijom, koja ih i u tudjem svijetu proslavljuje, Slovincima je na diku i ponos, obranu i zaštitu «družba sv. Mohora», koja je minule godine brojila 65.952 člana. (U toj jednoj godini pristupilo je novih članov: 8554.) — Akademija izdaje svoj «Rãd», svoj «Rječnik» i ine znanstvene publikacije. I «družba sv. Mohora» podaje svake godine za ciglu forintu po šest knjiga različitog (poučnog i zabavnog) sadržaja svojim članovima na ruke. Svoj blagoslovni rãd vrši ta uzorna družba jur 43 godine pod skromnom devizom «puno raditi, malo govoriti, sve trpjeti.» — Hrvatska akademija ima svoju krasnu palaču i lijepu glavnicu; i «družba sv. Mohora» ima lijepu palaču i krasan imetak. I jednomu i drugomu od ovih preznamenitih kulturnih ognjišta mi kličemo iz pune duše: vivat, crescat, floreat! —

Hrvatska ima svoje sveučilište, Slovenija bori se tek mučno i naporno, i žalibože dosele uvijek bezuspješno za slovenske srednje škole. Hrvati imadu svoju inteligenciju i svoj srednji stalež, zato i cvate njihova «Matica», koja je za minulu godinu izdala devet knjiga u sveukupnom broju od 108.000 otisaka medju 12.000 članova; Slovenci su si istom morali odgojiti i još si sveudilj odgajaju svoju inteligenciju i svoj srednji stalež iz — seoske kuće, kako je to krasno opjevao divni pjesnik Gregorčić u svojoj prekrasnoj pjesmi «Kmetska hiša». Inteligencije imadu jur lijepu i biranu četvu, ali srednjega staleža tako reći još nemaju. Zato se «Slovenska Matica» i ne može ni iz daleka mjeriti sa «Hrvatskom Maticom», kao što se protivno opet hrvatsko «društvo sv. Jeromina» ne može ni iz daleka mjeriti sa slovenskom «družbom sv. Mohora». Nadalje «Hrvatska Matica» pušta znanstveno polje akademiji, a srednjemu staležu, koji je jur jak ovdje, daje na ruke samu zdravu i obilnu, zabavnu i poučnu hranu; a «Slovenska Matica» mora njegovati uporedo znanost, pouku i zabavu, a stalež, koji tu hranu konzumuje, treba tek stvarati. Tuj leži po mom mnijenju uzrok narazmjerju u napretku izmedju hrvatske i slovenske «Matice». Tu će medjutim divergenciju izravnati s vremenom pučka škola kod jednoga, a srednje škole

s materinskim nastavnim jezikom kod drugoga plemena. Ali dobro je, što su Slovenci jakom lećom koncentrovali žarke trake sunca narodne prosvjete upravo u dušu i srce seljaka, kojega na periferiji tako silno bije germanski i italijanski led. Tuj prijeti doista pogibelj raznarodjenju, koje se pogibelji nema bojati hrvatski narod.

Srce nas boli, što ne možemo u kulturnoj težnji ni kod Hrvata ni kod Slovenaca govoriti o plemstvu iliti aristokratskom niti o plutokratskom staležu. Slovenci nemaju aristokracije, a hrvatska je aristokracija sterilna Mecenatima. I tako je narod tu i tam upućen na sebe sama. Tek Strossmayera daje providnost božja jednomu, a Gorupa drugomu siromaku; — siromaku: blagom zemaljskim, Krezu: blagom duševnim. —

U takim prilikama, kako ih gore istakosmo — i bez obzira na povoljnije državno stanje hrvatskoga naroda od naroda slovenskoga — mogla se je kod Hrvata znanost i umjetnost uspješnije razvijati nego li kod Slovenaca. Hrvatima dolazi u prilog i sretniji zemljopisni položaj i slavna njihova prošlost. A da i ta blagotvorno upliva na daljni kulturni razvoj, o tom samo nekoliko primjera. Hrvatski je preporod imao jaki oslon u dubrovačko-dalmatinskoj književnosti, dok je Slovenac Vodnik u pustoj samoći zvao svoju Iliriju da ustane. I kao što je Phidija svojega Zeusa stvorio na pobudu Homerove Ilijade, tako u novije vrijeme kist hrvatskoga umjetnika Bukovca stvori dvije velebne slike na pobudu Gundalićeva Osmana*). Slavna je hrvatska prošlost bila predmet, koji je proučavao i rasvjetljivao svojim umom učenjak Rački, dogodjaje te prošlosti opjevale su narodne pjesme, iz te prošlosti uzimala je hrvatska dramatika najljepše predmete za dramu. Pa kao što je grčki tragičar rekao, da su njegove tragedije samo mrvice, što ih nastoji pokupiti iza obilatoga stola Homerova, hrvatska bi dramatika mogla o sebi reći, da joj je nepresušno vrelo u slavnoj prošlosti. A gdje da nadje pobude u slovenskoj prošlosti kist jednoga Šubića, kad je vila Jurčićeva mogla spjevati tek tragediju «Tugomera», a ta znači tužnu «tabulu rasu», koju dušmani malo da ne učiniše sa slovenskim narodom u prošlosti!? — Ele junak je slovenski narod, što je uz teški svoj geografski položaj, nepovoljno upravno stanje i uz tužnu svoju prošlost ostao živ, jedar i krjepak. Naša je tvrda vjera, da on propasti ne će.

To je tek nekoliko primjera, kako se može iz pepela slavne prošlosti nekoga naroda dizati fenić-tica, koja i kasne potomke pobudjuje na znanstveni i umjetnički rād. —

*) O tim ćemo slikama reći svoju, kad budemu u slijedećem broju govorili o «hrvatskom salonu». — Uredn.

I u glazbi i dramskoj umijeći pokazuje se na obje strane bujan napredak: i hrvatski se „Glazbeni zavod» i slovenska «Glazbena Matica» proširuju, da postanu u neku ruku konservatoriji; slovensko je kazalište novo, a do godine će i Hrvati imati svoje novo kazalište. I ina društva sa kulturnim svrhama i listovi posvećeni prosvjeti, počevši od «Smilja» do «Vijenca», «Vrteca» i «Ljubljanskoga Zvona», rade marljivo i požrtvovno. Dakako da mnogo radnika apsorbiraju i političke borbe. —

Da zaključimo. Pošto je zanijemila bojna trublja i pošto pougalsnuše po gorskim vrsima kresovi, koji su Hrvatima i Slovencima naviještali teške borbe, vratiše se oni sa krvavoga bojišta na kulturno polje, koje je dugo ležalo na ugaru. Premda umorni oni ne legoše u hlad i ne skrstiše lijene ruke, već živo pregnuše sa svih strana na marljiv, ustrajan rād. — Taj rād napunjuje nas slatkom nadom, — zato — sursum corda! ff.

Учебното дѣло въ Бѣлгария.

Въ миналия брой на „Гласника“ прѣставихме на нашитѣ уважаеми читатели, въ какво хубаво положение се намиратъ училищата въ братската ни страна въ Хърватско. Нека покажемъ днесъ на нашитѣ братия и съсъди, въ какво положение се намиратъ училищата въ Бѣлгария и какъвъ голѣмъ напрѣдъкъ сж тѣ направили отъ освобождението насамъ. Така ще се съобразимъ пакъ съ нашето мото: „да се запознаемъ, да се разберемъ.“

Извѣстно е на всичкитѣ, които се интересуватъ за Бѣлгария, какви сж биле училищата въ тази страна, до гдѣто тя е робувала на Турцитѣ. Тогава числото на училищата не е могло да бѣде значително, нито организацията имъ много добра, по причини, каквито всѣкий лесно разбира, стига да познава до нѣидѣ онѣзи тежки врѣмена. Нѣ нѣма да прѣувеличаваме, ако кажемъ, че при всички тия затруднения и неудобства, Бѣлгаритѣ сж направили тогава въ полза на учебното дѣло повече, отъ колкото е могло да се очаква.

Дошли сж нови врѣмена дойде, свободата. Свободата безъ просвѣщението не е мислима; нейната трайность даже си има за условие просвѣщението. Туй го разбирали Бѣлгаритѣ, твърдѣ добрѣ, и за това сж обръщали всѣкога особенно внимание върху источницитѣ на

просвъщението — върху училищата. Наредили сж нови училищни програми, по примѣра на такива въ западната Европа, и подобрили учителския персоналъ.

Днесъ има вече въ всѣкий по-голямъ градъ построено красиво училищно здание за гимназия или реално училище, въ други градове има педагогически и класни училища, даже и никое по-значително село не е останало безъ училище. На всѣкъдѣ може да се забѣлѣжи единъ видъ надпрѣварване: кой градъ или кое село ще има по-хубаво наредно училище, по-добро пригтовени учители и по-богати учебни пособия. И благодарение на тая далечъ извѣстна характерна черта на българския народъ, че той се стреми къмъ просвъщението и обича училищата, ето какви хубави резултати ни показва послѣдната „училищна статистика на княжеството България (отъ 1892 год.); а не ще съмнѣние, че по-новата статистика, когато излѣзѣ, ще покаже още по-голямъ напрѣдъкъ въ това отношение.

Прѣзъ 1890/1 учебна година е имало всичко 4.193 първоначални училища съ 196.615 ученици и 72.699 ученички; всичко 269.314. На 1000 жители се пада 1.33 училища и 55.38 ученици. Училищния бюджетъ за тѣзи училища ималъ е приходъ 4,541.126 лева и расходъ 4,381.548 лева. Учители на българскитѣ първоначални училища бѣхж всичко 3.456 души и 804 учителки; заедно 4.260 души. Освѣнъ това трѣбва да се броятъ и 1338 учители и 56 учителки на турскитѣ училища, каквито е имало 1228, както и 99 учители и 22 учителки на еврейскитѣ 39 училища. Гърцитѣ сж имали 46 първоначални училища съ 86 учители и 4681 ученици, Арменцитѣ 11 училища съ 22 учители и 643 ученици, протестантитѣ 11 училища съ 16 учители и 266 ученици, католицитѣ 11 училища съ 41 учители и 1378 ученици; най-сетнѣ Ромжнитѣ 1 училище, 3 учители и 85 ученици.

Класни училища бѣхж всичко 192, отъ тѣхъ 115 мъжски, 45 женски и 32 смѣсени. Числото на ученицитѣ: 9517, а на ученичкитѣ 2614. Учители 465, учителки 126; всичко 591. Училищния бюджетъ на класнитѣ училища показва 713.169 лева приходъ и 943.919 л. расходъ. Въ тѣзи общи цифри влизатъ тоже: 22 турски класни училища съ 68 учители; 2 еврейски съ 3 учители и 2 учителки; 14 грѣцки съ 29 учители и 16 учителки; 2 арменски съ 2 учители, 4 протестантски съ 9 учители и 9 учителки и 1 католическо съ 8 учители.

Колкото се касае до ерѣднитѣ училища: гимназии, реални, педагогически, търговски и военни училища, имаме слѣдующитѣ по-нови данни отъ 1893/4 год. на рѣдѣ: мъжски гимназии има 8; дѣвически

училища 5; педагогически училища 4; духовни семинарии 2, търговско училище едно и военно едно. Въ мъжски гимназии слѣдвахъ 4269 ученици, въ женскитѣ 2789 ученички, а въ педагогическитѣ училища 2033 ученици.

И най-сѣтнѣ трябва да споменемъ висшето училище въ София, което получава прѣвъ новия законъ, приетъ въ миналата сесия, по-добра организация. То се посѣщава отъ 300 ученици приблизително, и има филологическо-историческо, математическо-природословно и юридическо отдѣление.

И така виждаме отъ горнитѣ данни, че учебното дѣло въ България се намира въ обще въ добро положение, че то е напрѣднало съ гигантски крачки прѣвъ 15-годишния периодъ отъ врѣмето на освобождението насамъ. Сега се намира въ главѣ на тоя рессоръ министръ г-нъ Константинъ Величковъ, които е въодушевенъ за напрѣдка на наукитѣ и искусства въ страната и който самичкъ се е усвѣршенствувалъ въ странство по своята специалность (изящнитѣ искусства) въ продължение на нѣколко години, та по тази частъ съвѣтъ прилича на настоящия началникъ на учебното дѣло въ Хърватско г-нъ д-оръ Кършняви за когото писахме въ миналия брой. Отъ него може да очакваме голѣми прѣобразования по тая частъ, както и братията Хървати иматъ да благодарятъ извънредни нѣща на своя началникъ на просвѣщението. Много справедливо писа, по поводъ на назначенето му за министръ, единъ познатъ Виенски вѣстникъ*). „Новоназначения министръ на просвѣщението г. Величковъ не е новъ и неопитенъ по учебното дѣло. Той бѣше вече прѣвъ 1884 год. директоръ на просвѣщението въ источна Румелия, и като такъвъ е изработилъ една нова программа за народнитѣ и срѣднитѣ училища съ съдѣйствието на компетентни личности. Жално, че тази программа, въ слѣдствие на съединението на двѣтѣ България, което скоро послѣдва, не е могла да влѣзе въ сила; иначе щѣли да се намиратъ днесъ училищата въ тая страна още на по-високо ниво отъ колкото сж въ дѣйствителность. Нѣма съмнѣние, че г. министръ на просвѣщението ще употреби добръ десетомѣсечний периодъ до идущата сесия на народното събрание, за да отпомогне на недостатѣцитѣ въ училищата, които сж му добрѣ извѣстни като на бившия учителъ, и да изработи една такава учебна программа, каквато отговаря на нуждитѣ на страната.“

А. Б.

*) Видъ «Vaterland» отъ 9 януарий т. г.

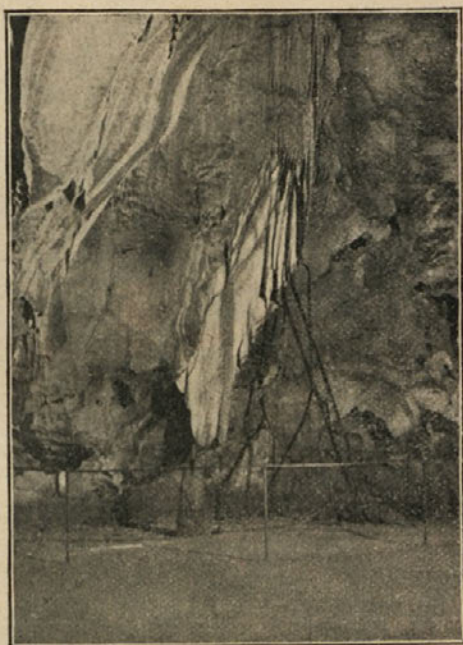

O Postojnski jami.

«Und siegt Natur, so muss die Kunst entweichen.»

Schiller.

Ko sem se vrnil prvokrat iz Postojne, kder se nisem mogel dosta načuditi krasoti svetovno-znane jame, prosili so me prijatelji, naj jim pripovedujem, kako je tam, kaj se vse vidi, kakšna je tista sloveča jama, a odgovoril sem jim na kratko: «To se ne da opisati, to se mora videti!» A onemu, ki je enkrat gledal ta podzemna čuda, zdi se mu pozneje, kakor da bi bil sanjal o čarobnih gradovih, ki se v samih zlatih kamnih leskečejo, kder prebivajo vile in razne mitične prikazni. Zastonj bi se torej trudil, da bi opisoval tiste velikanske podzemne dvorane, katerih stene se blišče, kakor da bi bile obsipane z briljanti in diamanti, in katerih stropi so okrašeni z razno-obraznimi stalaktiti, kakoršne ornamentike ne bi mogla izumiti najbujnejša domišljija kekega orientalnega rezbarja.

Veliki zastor.

Namen teh vrstic tudi ni, podati popolen opis Postojnske jame, nego pribaviti dvema slikama, ki ste narejeni po najnovjih fotografijah spretnega Postojnskega fotografa Šeberja, nekoliko črtic o jami, da bi vzbudile pozornost naših bratov na slavjanskem jugu, kateri se do zdaj še niso toliko zanimali za Postojno, kakor pa razni tujci, prihajajoči od vseh strani Evrope občudovat to divnokrasno podzemsko čudo.

Kranjska dežela deli se po svojem naravnem značaju na tri dele: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. Tukaj je tisti Kras, kateri po

Идиллия — Idylla. (Картина отъ Софійската околностъ на Ив. Марковичка. — Слика из софійске околнѣ Ив. Мрквичке.)

svojem površju nij toliko zanimiv, kakor po svojih podzemeljskih hramovih, v katerih je — rekel bi — Bog svoja čuda razstavil.

Postojna je najvažnejši trg na Notranjskem ob železnici, ki pelje iz Ljubljane v Trst. Postojna bi sicer zaslužila pridevek mesta, ker se odlikuje s svojo čistočo, z lepimi hišami, hôteli in prodajalnicami. Da je prebivalstvo jako prijazno ter skroz narodno, to je znano, in to bi moralo naše brate na jugu še posebej privabiti; kajti oni neradi hodijo tje, kder se «švabčari». A tudi položaj Postojne je krasen; okolica je zanimiva in na nekaterih straneh res divna. Leži 555 m nad morjem, oddaljena je od Trsta kakih 50 kilometrov; šteje 240 hiš in ima blizo 2000 prebivalcev.

Vhod v Postojnsko jamo je kakim 10 minut od trga oddaljen. Do-nj se pride po gladkej cesti, ki je s košatim drevjem obsajena. Tam se raztega nekaj čez pol ure dolgo sleme, pod katerim se širi jama na vse strani: glavna pota v veliki jami so dolga 3090 m, a postranske manjše jame merijo 1630 m na daljavo. Kedar je jama električno osvetljena, n. pr. na binkoštni pondeljek, tedaj je pred očmi ogledovalca še mnogo več čarobe, kakor si jo je mogla kedaj predstaviti mladeniška domišljija pri čitanju pravljic iz jutrovih dežel, znanih pod naslovom «1001 noč». Glavne dele jame razsvetljuje čarobno 14 velikih električnih svetilk, katerih vsaka daje za 1400 sveč svetlobe. Po hodnikih in rovih pa brli na tisoče navadnih sveč, ki samo za polovico temoto preganjajo, pa tako se obrazuje neka kontrarnost med sjajno razsvetljenimi in polu-razsvetljenimi deli jame, kar dà prvim še večji blesk, a poslednje navdaje z nekim mističnim čarom. Pri vsakem koraku nas iznenadi kaka nova prikazen: sedaj je kak stalagmit v podobi velikanskega stebra, sedaj redovi stalaktitov v obliki težkega zastora; na drugem mestu se ne moremo načuditi filigranoobraznemu obrobku kake skale, ali pa snežnobelim dvoranam in galerijam, ob katerih so postavljene okamnele cvetice in razne naravno upodobljene rastline. Nemogoče je opisati, kateri oddelek človeka bolj preseněti: komaj se je probudil iz ednega zamaknjenja, že mu stopi pred oči drugo. Vse je treba sam videti — kakor sem že v početku omenil — vse moreš le sam občutiti. In verjami, dragi čitatelj, da te bode marsikrat pri občudovanju te krasote stresla neka sveta groza in ti bo sapa zastajala, v prsih ti bode nekako težko, dok si ne boš dal odduška, vskliknivši iz globočine srca: «Velika so Tvoja dela, Gospod!»

Ozrimo se nekoliko po jami, ter si oglejmo najvažnejše reči, posebno pa one, katere tukaj na slikah vidimo.

Prvič pridemo po ozkem polumračnem hodniku v staro jamo. Pred nami postaje vedno svetleje, hodnik se začinja širiti in prej nego

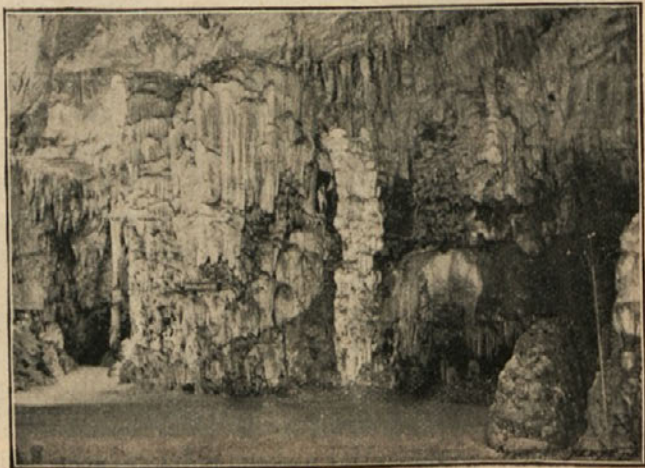

smo pričakovali, stojimo v «veliki dvorani», katera je čarobno razsvetljena z električno lučjo, kakor da bi plavala na obokanem stropu polna luna. V visoki strop obrnemo najprej svoj pogled: v njem se vtrinja na tisoče kristalov, ki se blišče kakor drobne zvezdičke. A tudi stene so polne «briljantov in diamantov». Ako bi bilo tukaj vse tiho, kakor v grobu, ne bi naredilo na nas tako velikanskega utiska, kakor pa sedaj ko se sliši pod nami votlo bučénje vode Pivke, katero smo poprej videli pri belem dnevi, kako se spušča ravno poleg vhoda v votlino, a sedaj nas globoko pod zemljo spet pozdravlja s svojim šumenjem.

Potem pride Ferdinandova jama, katero je odkril l. 1818. Luka Čič, jamski voditelj. Ko je on prišel v tisti oddelek, kder se še nikdar ni luč kadila in so kapnine še v deviški svoji lepoti lesketale, povrnil se je Čič zopet k svojim ljudem ter ves presenečen vskliknil: «Nebesa sem našel ondi, tako se vse sveti in leskeče!» Podoben prizor imel je priliko tudi pisatelj teh vrsti gledati, ko so ga Postojnski prijetelji vodili po novih širokih jamah, katere še za občinstvo niso odprte, in kder so tla bela, kakor da bi jih zmrznjen sneg pokrival a stropi in stene, kakor da bi jih z ravnokar izbrušenim dragim kamenjem posipal. To so čuda, to je krasota, ki presega skoraj vse drugo, kar se vidi v stari jami. Svet bode strmel nad tim oddelkom, kedar se priredi in odpre, kar mislim bode v nekaterih letih že mogoče.

V Ferdinandovi jami je najznameniteje «plesišče», ki meri 28 m na širjavo in 48 m na daljavo. Če tudi je «plesišče» oddaljeno od vhoda že pol kilometra, vendar je v njem zrak popolnoma čist in tam na strani izvira bistra voda. Dobi se pa tudi pivo in vino, kedar je tukaj glasba; ne manjka niti brhkih plesalk, krasnih Postojnčank in vrlih plesalcev, kateri se vrte po taktu glasbe v živih kolobarjih.

Pojdimo dalje! Zdi se nam, kakor da ne bi bilo več mogoče naprej, kajti navidezno nam stoji na potivelikanska

Vhod v Fran Josipovo in Elizabetino jama.

nakapnina, podobna «nebesu», v gotskem slogu opétemu preko raznovrstnih stebrov, pod katerimi je videti «grob». To je jako krasen prizor, posebno ako obdajejo «grob» od večih strani luči. Jama se zavije pri grobu na desno proti istoku, mi se pa obrnimo na levo, da pridemo v novo jama, katera se imenuje Fran-Josipa in Elizabetina jama. Vhod v njo je velečanstven, kakor v kako gotično cerkev z velikanskim portalom. Priložena slika nam predstavlja tiste «strmeče čeri», katere ogledujemo z nekim strahom, prej nego se upamo stopiti v svetišče.

Sicer pa ta jama ni tako bogato obdarovana z nakapninami, hakor poprejšna Ferdinandova; vendar dela poseben utisek na človeka, kajti vse je tukaj še nekako bolj deviško — neokajeno od luči, vse izgleda nežneje, ker so stalagmiti in stalaktiti tanji ter — rekel bi — sramežljivo rudečkasti. Posebno mična pa so ona «zagrinjala» snežnobela in rožno-rudeča, katera je mati narava pripela tu pa tam ob stropu te jame. Vendar najlepše zagrinjalo najdemo potem, ko gremo skoz jama cesarice Marije Ane in preko gore Kalvarije razgledovat še ostali del Ferdinandove jame. O «Kalvariji» bi se dalo mnogo pisati, a še več bi bilo za slikanje. A niti edno niti drugo nam dopušča skromni prostor našega lista. Samo omenjamo, da smo dospeli na tej gori 2033 m daleč od vhoda in dvignili smo se ob jednom 576 m nad morje. Ko si malo odpočijemo med občudovanjem te čarobe, podamo se po drugi poti nazaj. Kdor je preveč utrujen, lahko se posluži male železnice, katera vodi od vhoda do podnožja Kalvarije.

Vsedimo se na tak vozič, ki drdra po železnem tiru in se peljemo skozi tako imenovano «angleško kuhinjo», mimo «stebroreda» t. j. vrste ob potu stoječih stalagmitov razne velikosti, in kmalu pridemo do «podrtega stebra». Potem gre dalje mimo «malega zastora» skozi «črno in rudečo lopo» do «turske sablje». To je spet znamenitost, kakoršnih bi drugod zastonj iskal. To je stalaktit, ki je zgoraj 0·21 m, spodaj pa 0·13 m širok in primerno debel ter ima podobo sablje. Za kake pol ure pridemo na «ribji trg», kder vidimo kapnike, podobne ploščnatim ribam in morskim rakom; nedaleč od tam pa mimo «spečega leva» v «jahališče». Levo stran te jame, kakih 10 m visoko, krasi svetovno znano «zagrinjalo» katero nam predstavlja priložena slika. «Zagrinjalo» (zastor) je dolgo kake 3 metre, debelo 8 milimetrov in od stene odmakneno 1 meter. Po celej dolgosti in širokosti je prozorno, tvarine je fino bele, in gube delajo se od vrha do tal po njem tako same ob sebi, kakor bi bil zagrinjalo v velikanskem salonu obesil največji «mojster-tapetar». Zastor je obrobljen s pasom rujavo-rudečerizastim, ki je 10 cm širok. Barve so tako nežne in tako lepo prehajajo

druga v drugo, da ne bi mogel najbolji slikar finejših «nuanc» napraviti. «Zagrinjalu» se sploh vsakdo čudi, ako ima le nekoliko estetičnega vkusa ali vsaj smisla za naravno lepoto. To je pravi čudotvor Postojnske jame, to je umotvor narave, in človek bi komaj verjel, da ona kaj tako finega in krasnega obrazovati more!

Stem pa hočemo skončati, kajti drugi manje važni predmeti, katere še srečamo na povratku, bi samo pokvarili ta prelepi utisek.

Dobri dve uri hodili smo sim ter tje po velikanski jami ter občudovali prekrasne umotvore, tako da se nam zdi ko stopimo spet na svetlo, kakor da smo se probudili iz globokih sanj, katere so bile tako čarobne, da pri odprtih očeh skoraj nij mogoče verjeti da bi bilo vse to realno. In vendar je tako! — Vskliknimo torej z Vergilom: Deus nobis haec otia fecit!

—é—

Културно-исторически новини. Kulturno-zgodovinske novine. Културно-историске вести. Kulturno-povjestne vesti.

Црква и училище. — Cerkev in šola.

— Црква и школа. — Crkva i škola.

— Софийската окръжна постоянна комисија построява пръвъ това лѣто 23 училищни зданија въ селата на въ окръжга, за общата сума 250.704 л.

— Въ бюджета на княжеството Черна гора има предвидена за т. г. значителна сума за отварање на нови училища.

— **Виша гимназија в Лjublјани** је гледе штевила ученицев међ првими в Австрији: она šteje 701 дијака, а нижа 379. Од 181 гимназиј имају само три већ ученицев, намрећ она в Левову, в Прземыслу и в Черновиках.

— **Св. Оче и оријенталске цркве.** «Constitutio orientalium ecclesiarum» омења најпреј доказе љубезни, katere је католичка црkev наклонила оријенталним црквям, потем наваја колегије, katere со папежи установили в оријенту и katere мисли папеж Leon XIII. подpirати, и наглаша

кончно потребу, охранити науке оријенталних црквев несpremenjene. Конституција долача 13 точк, katerih једно је: vsak latinski misijonar, ki pregovori člana kake оријенталске цркве да престопи к латинскому ритусу, изгуби своје место; семинариј в оријенту bodo възгајали богословце по dotičнем ритусу; без папежевега доволjenja не сме noben latinski red ustanoviti novega seminarja. Grško-malahitskega patrijarha јурисдикција се разшири на vse vernike njegovega ritusa в celem туршкем cesarstvu.

— **В Бару се је вршило дне 1. јануарја** т. л. прvikрат римско-католичко богослушење в старословенском језику по глаголјском misалу.

Наука и художество. — Nauka in umetnost.

Наука и уметност. — Nauka i umjetnost.

— **Југославенска академија знаности и уметности** у Загребу издала је minule године четри књиге «Rada»; прва и четврта књига садржаје расправе математично-

pridoslovnoga razreda, a druga i treća rasprave filologijsko-historijskega i filozofijsko-pravoslavnoga. — Osim toga je akademija te godine izdala kao peti svezak zbornika «*Monumenta historico-juridica*» od Radoslava Lopašića, zatim «*Zadarski i Ranjinin lekcionar*», što ga je za štampu priredio profesor M. Rešetar. — Od zbornika «*Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium*» izašla je 26. knjiga pod naslovom «*Scriptores III. Thomas Archidiaconus et Historia Salonitana.*» Digressit dr. Fr. Rački. — Od velikoga akademijskoga «*Rječnika*» doštampan je ljetos 14. svezak, koji obuhvaća riječi od «izmišljati» do «jasla». — U sam je «*Rječnik*» akademija dosele uložila preko 40.000 for., a izdala je od prilike tek četvrtinu cijeloga djela. Pokrovitelj akademije biskup Strossmayer daje za izdavanje toga «*Rječnika*» svake godine 1000 for. Akademija se je obratila na sve vlade hrvatskih i srpskih zemalja, da joj idu na ruku kod toga znamenitoga izdavanja; no molbi se njezinoj odazvalo jedino ministarstvo srpske kraljevine, pretplativši se na 32 eksemplara. Osim toga akademija je ove godine izdala i akademijski ljetopis. — Knjižnica se akademijska znatno obogatila ostavinom dra. Račkoga (1213 djela svake struke). Galeriji slika ostavio je pokojni kanonik E. Suhin pet uljenih slika. Osim toga je biskup Strossmayer naručio kod Vlaha Bukovca za akademiju sliku «*Zamisa Gundulićeva Osmana*». 12. listopada pr. g. predao je umjetnik Bukovac ovu sliku, za koju je primio od prof. Tadije Smičiklase dvije tisuće forinti, poslane od biskupa Strossmayera u ime nagrade. — Dotacija je ove godine doznačena samo od 8551 for. 56 novč. (dočim je prijašnjih godina dobivala 13—14000 for.) — Ove će se godine morati popraviti akademijska palača, a taj će trošak iznositi kakovih 3500 for. — Akademijska je glavnica koncem godine 1893. iznosila ukupno 389.159 for. 44 novč. Ali je danas manja. — Ravnateljem galerije slika izabran je prof. Nikola Mašić. — 12. prosinca 1894. obdržavana je u ju-

goslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti svečana godišnja sjednica, u kojoj je predsjednik I. Torbar čitao svečanu besjedu, a zatim tajnik godišnji izvještaj, a član dr. Fr. Vrbanić svoju raspravu: «*Osmi međunarodni kongres za higijenu i demografiju god. 1894.*»

— Srpska kraljevska akademija imala je 2. okt. svečani skup, na kom je čitao dr. Milan Jovanović svoju prigodnu besjedu „*Pogled na indijskeku dramu*“.

Na hrvatskom kulturnom polju rade osim akademije još slijedeći zavodi: «*Matica*» 52 god. (ove je godine 20 godina što je ona preporodjena). Sveučilište Franje Josipa I. 20 god. Galerija slika 10 god. Društvo sv. Jeronima 28 god. Pedagoški književni zbor 23 godine. Punim se pravom može reći, da je hrvatski narod upravo poletio za kulturnim napretkom.

— **Valvazorjev spomenik v Ljubljani.** Ministerstvo za pouk in bogočastje hoće domaćemu umetniku dati izdelati kip Valvazorjev, ki bi se postavil na kakem javnem prostoru deželnega stolnega mesta.

Театръ и музика — Гледище и гласба.
Повориште и гласба. — Kazalište и гласба.

— Въ концерта, даденъ на 21 януарий т. г. въ салона на Пловдивската гимназия, взехъ участие Г-жа Панайотова и Шеханова, Г-ца Найденова и Г-нъ А. Букоreshлевъ. Всичките точки сж биле изпълнени пръвеходно, а особено трѣбва да спомѣнемъ «*l' Orage*», която пренесе се изпълни сж голѣма прецизность въ всичкитѣ и трудни модуляции отъ Г-ца Найденова. — Общо въодушевление възбудихъ бълг. народни пѣсни, които испѣ Г-жа Панайотова и каквито изпълни на пиано Г-нъ Букоreshлевъ, когото Пловдивската публика може да запознае тази вечеръ като сжщинскій артистъ.

— **Dr. A. Tresić — Pavičić spjevaó** je tragediju u 5 činova u stihovima pod imenom «*Ljutovid Posavski*». Sadržaj

je uzet iz hrvatske povjesti. Glavni je junak Ljutovid Posavski, koji je slavno vojevao sa Francima i Nijemcima i koji je prvi sjedinio hrvatski narod.

— **Dr. Stjepan pl. Miletić napisao je** tragediju «Boleslav» u 5 činova, koja je izišla u ovogodišnjem «Vijencu», odakle je preštampana u posebnu knjižicu. Miletić je darovit dramatičar, od kojega se hrvatska dramatika može nadati lijepim plodovima. On je ujedno izvrstan poznavalac kazališta, njegove tehnike i inih prilika. Njegovo imenovanje kazališnim intendantom bijaše sretan izbor.

— **Izvrstan hrvatski pjesnik i pisac** Hugo Bađalić preveo je Shakespeareova Koriolana, koji se je 13. maja pr. g. prvi put prikazivao u hrvatskom kazalištu u Zagrebu.

— **Glasbeni zavod u Zagrebu razširiti će** svoju zgradu, u koju svrhu je primio subvenciju 30.000 for. od zemaljske vlade.

— **Slovensko gledališko društvo** v Ljubljani je imelo 20. decembra obćni zbor. Predsednik Plantan je povdaražal, da društvo potrebuje izdatne podpore, ker igra po trikrat na teden, in ima sedaj v službi redne igralne moči. Dohodkov je imelo od nov. 1893. do nov. 1894. leta 1385 gl., stroškov pa 46 gl. 65 kr. Torej je izročilo «dramat. društvu» 1338 gl 35 krajcarjev.

— **Slavjansko pevsko društvo** na Dunaji obstoji že 33 let. Daje sijajne koncerte, h katerim obćinstvo rado prihaja.

Търговия, индустрия и съобщения. —
Трговина, обртнија иn промет. — Трговина'
обрт и промет. — Трговина, обрт и промјет.

— **Параходътъ „България“** на Българското търговско параходно дружество въ Варна, който за първъ пътъ потъгли съ товаръ отъ 1200 тона жито за Марсилия, се върна отъ тамъ миналия мѣсець съ транспорти за Бургасъ и Варна.

— **Индустрија в Австрији.** Близу четрти дел celokupnega prebivalstva avstrijskega

preživlja se z industrijo, t. j. 6,155.510 oseb. To število deli se po posamičnih kronovinah tako-le: Na Češkem bavi se z industrijo 2,345.415 oseb; na Moravskem 752.258; na Gališkem 611.738; na Štajerskem 252.546; na Primorskem 132.261; na Kranjskem 72.604; v Bukovini 71.754; na Koroškem 68.465; v Dalmaciji 24.166. Češka je torej tu prva izmed vseh kronovin cesarstva.

Народно стопанство. — Народно gospodarstvo. — Народна привреда. — Народно gospodarstvo.

— За расхубяваннето на градицата (планираише, правяише и подържание на улицитѣ, водопроводи, градини, канали и пр.) иша прѣвидени въ градскитѣ бюджети слѣд. сумми: Лѣсковецъ 1500 лева, Чирпанъ 3000, Севлиево 5000, Търново 8000, Хасково 9000, Ломъ 10000. Враца и Шуметь по 15000, Силестра 16000; Пловдизъ 373000, Бургасъ 262000, Сливенъ 152000, Руссе 126000, Варна 110000 и София 665000 лева.

— **Бѣларство на Шtajerskem.** При заднјем штеји изнашало је штевило панјев 100.709. Само две дежели в Австрији штејета веѣ панјев! Ческа 146.164 иn Галиција 259.908. V последнјем десетлетју је поскоѣило штевило панјев на Шtajerskem за 22% к ѣмур со готово словенски бѣларји највеѣ припомогли, а в оменјених двех дежелah се је штевило скрѣило.

Изложенија и конгреси. — Razstave in kongresi. — Изложбе и конгреси. — Изложбе и kongresi.

— Въ първото българско художествено изложение, което е устроило дружеството за поддържане искуството въ България, вежж участие слѣдуюѣитѣ домашни художници: Ангеловъ, Димитровъ, Мърквичка, Митовъ и Поповъ. Освенъ това и нѣкои чужденци живущи въ България: Барбие, Канелли, Обер-

бауеръ и Шаплевъ. Заслужва да се спомъне, че е зела участие и г-жа Станчева-Грено. На многобройнитѣ посѣтители направи изложението изобщо найдобро впечатление. Тѣй като сме честити да имаме между тия г-да художници и нѣколцина наши сътрудници, то ще можемъ да донесемъ въ идущитѣ броеве нѣкои коши отъ тѣхнитѣ картини.

— Книжевно уметничка-заједница у Београду навршила је три године од свога постанка. Заједница приреди ове године сликарску изложбу, која ће се отворити м. маја.

— **Na dunajski razstavi živil dobil je zlato medaljo z diplomo g. I. Sršen iz Ljutomera.** Razstavil je vina jeruzalemcia, rizlinga in šicenbergerja.

— **Ruska razstava v Nižnem-Novgorodu l. 1896** proračunu 5 milj. rub., od teh gre samo za stavbe 2 in pol milijona.

Естествени науки. — Naravoslovne nauke. — Природословне науке. — Prigodnoslovne nauke.

— Др. В. Вавра е обнародвалъ въ списанието на кр. чехско научно дружество въ Прага една статия върху фауната на Пловдивскитѣ води. Изъ застоели води на разнитѣ мѣста на града описва др. Вавра 36 разни видове животинки. Благодарение на водопровода, чрѣвъ който се докарва въ Пловдивъ чиста планинска вода отъ Родовитѣ, населението на града е освобождено да пие рѣчна вода отъ Марица, въ която тоже живѣятъ около 20 разни видове животни. Върху фауната на сжщата вода е писалъ въ една брошурка Х. Шкорилъ.

— Др. Веленовски, профессоръ по ботаниката при чехския университетъ въ Прага, е обнародвалъ напоследъкъ четвъртий приносъ къмъ *Flora bulgarica*. Въ него се описватъ около 30 нови растения, които растятъ въ Българско. Любопитно е пролѣтното

растение *Anemone Areppina* L. отъ Родопитѣ и *Pistacia mutica* M. K. отъ Пловдивъ. — Въ съчинението (*Flora bulgarica* (Praga 1891) описва др. Веленовски нѣщо около 2500 растения въ разнитѣ рканица на страната.

Здравословие и лѣковити мѣста. — Zdravoslovje in letovišča. — Здравословье и бање. — Zdravoslovje i kupelji.

— Лѣковити мѣста въ България: Бѣла Черква, близо при Пловдивъ, съ богата планинска флора; Нарѣченска Банни, 30 км. отъ Станимака, съ кисела вода; Бачковскый монастыръ; Монастиръ св. Кирилъ съ великолененъ изгледъ надъ долината на р. Марица; Калоферскый мъжскый монастыръ съ добъръ въздухъ и вода; Доленска поляна и Беглика съ буйна растителност; Чепинска долина е очарователна; Чамъ курия, 1 часъ отъ Самоковъ. А най-прѣвъсходенъ е Рилскый монастыръ. Най-сетнѣ бани при Вършецъ около Вратца.

— **Novomeške toplice so imele letos veliko več gostov, kakor lani.** Zdaj vozi namreč tje železnica, in lahko se bodo zbirali tam Slovenci od vseh krajev.

Археология. — Starinoslovje. — Археологија. — Arheologija.

— Въ София се учреди археологически музей. За директоръ е назначенъ г. Добруски, прѣподавателъ въ висшето училище. Събиратъ се сега старини отъ всички краища на България; между прочемъ и спомѣнатия въ бр. 1 надписъ който бѣше намѣренъ прѣди повече врѣме.

— Материяли по археологията на България. Отъ В. Добруски (35 стр.) — Отпечатъкъ отъ Сборника за народни умотворения, наука и книжнина, кн. XI.

— **Starinske najdbe v Celji.** Pri izkopavanju zemlje za temeljno zidovje «Narodnega doma» v Celji se je našlo več mramornatih kamenjev z arabeskami in raznovrstne opeke. Brez dvoma je na tem mestu stalo veliko rimljansko poslopje.

Статистика. — Statistika.

— **Šolska statistika nam dokazuje**, da je šolstvo tam prav dobro, kder pride na 1000 prebivalcev jedna šola, in dobro, kder je na 2000 prebivalcev jedna šola.

— **Na Koroškem imajo Slovenci ve-** čino v 63 občinah.

Југославјанска библиографија. — Југо-
slavjanska bibliografija. — Југословенска
библиографија. — Jugoslavenska biblio-
grafija.

— Многгодишниот труд на заслужившиот бугарски дѣецъ г-нъ Найдѣвъ Герговъ „Рѣчникъ на бугарекый языкъ“

излѣве до буквата Д. Имаше случай да видимъ този рѣчникъ и можемъ да кажемъ, че той ще бѣде едно твѣрдѣ важно появленіе въ бугарската книжнина, каквото тя до сега не е имала. И рѣдко ще се намѣржѣ подобни произведенія у други славянски плѣмена. Освенъ истълкуванието на веѣка дума по бугарски и руски, има къмъ думата приведени всевъзможнитѣ и значенія съ пословици и поговорки или стихове отъ народнитѣ пѣсни.

— **Knjižnica za mladino. Izdaja zaveza slov. učit. društev.** Ured. A. Gabršček. Povel nagradena po prof. A. Bezenšku. Spisal D. Mladinski.

Разни. Raznoterosti. Смесице. Razno.

Лични извѣстия. — Osobne vesti. —

Личне вести. — Osobne viesti.

— Г-нъ подполковникъ Михайловић досегашенъ срѣбеки дипломатически агентъ въ Бугарія, е напушилъ на 20 того София, понеже е назначенъ за посланикъ въ Петербургъ. Замѣстника му е г. Риста Данић.

— Кнезъ Никола I. одликовао је ерскогъ патријарха у Карловцима Бранковића великимъ крстомъ Данилова реда.

— **Fra Grga Martić, veoma zaslužan** i poštovan stari otac Franjevac u Bosni, dobio je red željezne krune III. reda.

Празници. — Prazniki. — Празници.

— Praznici.

— На 21 ноемвриј се извѣрши водосвѣтъ по случай на 25-годишнината отъ основанието на Софийското женско благотворително дружество „Майка“.

Petindvajsetletnica banke «Slavije» se je praznovala lansko leto na jako slovesen način v Pragi.

— **Štiridesetletnico svojega službo-**vanja je praznoval v Gorici g. Fran Hafner, vodja tamošnjega ženskega učiteljšča.

Дружествени извѣстия. — Društvene

novine. — Друштвене вести. — Društ-
vene viesti.

— **«Narodni dom» v Celji po načrtih** gosp. inženerja Hraskega bode stal blizu 200.000 glđ. in se prične zidati spomladi. Do konca l. 1896. mora biti gotov.

Нешастни случаи. — Nesrečni slučaji.

Несрећни случаи. — Nesretni slučajevi.

— По слѣдствие едно допирание въ Бѣлградъ на теловетѣ отъ електрическиа трамвай съ жицитѣ на телеграфитѣ, една голѣма часть отъ телеграфическитѣ апарати по цѣла Сърбија се поврѣдили. Въ Бѣлградъ пострадали нѣколко телеграфисти, които били до апаратитѣ. Стрѣсенето се почувствувало чакъ до Ягодина, Крагуевацъ, Смедерево и проч.

Умрѣли. — Umrli. — Умрли. — Umrli.

— † Никола Сукпаровъ, подпрѣседателъ на касациата и бившии министеръ на правосѣдието, умрѣ въ София на 10 декемвриј пр. г. Заслужва да се спомѣне, че бѣше една отъ неговитѣ любими идеи съгласието и приятелството между Сърбитѣ и Бугаритѣ.